

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 2, ročník 10., vydané v júni 2022

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Zbierka známok. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

Janík, T., Porubský, Š., Chrappán, M., Kuszák, K. 2020. *Curriculum changes in the Visegrad Four: three decades after the fall of communism*. Germany : Waxmann. 161 s. ISBN 978-3-8309-9162-5.

Publikácia *Curriculum changes in the Visegrad Four: three decades after the fall of communism* sa zaoberá problematikou kurikulárnych zmien, ktoré nastali v oblasti školského vzdelávania po páde komunizmu v roku 1989 v krajinách Vyšehradskej štvorky: Slovenská republika, Česká republika, Maďarsko a Poľsko. Po páde komunizmu dochádzalo v uvedenom regióne k veľkým a širokospektrálnym politickým, ekonomickým, kultúrnym i sociálnym zmenám, ktoré ovplyvnili aj vzdelávanie a celkovo školský systém týchto krajín. Zámerom autorov tejto knihy je podrobne analyzovať a interpretovať, ako sa vyvíjala kurikulárna politika a samotné školské kurikulum daných štátov za ostatné tri desaťročia. Reformné premeny kurikula považujú autori za jeden z najefektívnejších prostriedkov na zvyšovanie kvality školského vzdelávania..

Recenzovaná publikácia, ktorá je dielom autorského kolektívu zloženého z akademických pracovníkov krajín Vyšehradskej štvorky má prehľadnú štruktúru. Každá zo šiestich kapitol, ktorým predchádza Predslov, je venovaná špecifickej oblasti danej problematiky. Kapitoly sú doplnené o vhodne zvolené obrázky, tabuľky a grafy, ktoré prinášajú konkrétnejšiu predstavu a znázornenie špecifického javu, ktorý je v danej kapitole riešený. Na konci publikácie nájdeme stručnú profesijnú charakteristiku každého z autorov jednotlivých kapitol.

Predslov napísala medzinárodne rešpektovaná odborníčka v oblasti komparatívnej pedagogiky Eliška Walterová. Autorka sa venuje širším kontextom charakteru a vývoja spoločností krajín Vyšehradskej štvorky. Historický exkurz siahajúci do osemdesiatych 20. storočia, vtiahne čitateľa do geopolitickej situácie tohto regiónu Európy, čo umožňuje lepšie porozumieť aj procesom kurikulárnych premien, ktoré tu v dôsledku zmenenej politickej situácie po roku 1989 prebehli. V závere hodnotí úspešnosť kurikulárnych reforiem, ktoré tu boli realizované po vzore západných demokratických krajín a ktoré nemali vždy dostatočný pozitívny dopad na pedagogickú prax.

Prvá kapitola má dvoch autorov a to Tomáša Janíka (Česká republika) a Štefana Porubského (Slovenská republika). V kapitole sa zameriavajú na kurikulárne zmeny vo Vyšehradskej štvorke, ktoré sa udiali za posledných 30 rokov po páde komunizmu. Autori konštatujú, že dané krajiny prešli pomerne podobnými zmenami v školskom vzdelávaní, avšak

neexistuje sumár zmien školstva týchto krajín, preto detailne opisujú a vysvetľujú školské kurikulum štátov, jeho vývoj a s tým spojené zmeny v obsahu a cieľoch vzdelávania.

Druhú kapitolu napísali Magdolna Chrappán a Rita Bencze (Maďarsko) a konkrétnejšie sa venuje zmenám kurikula v Maďarsku. Tento proces je charakteristický vlnami procesov decentralizácie a centralizácie kurikulárnej politiky krajiny. Autorky približujú charakter zmien v časovom období tridsiatich rokov, ktoré sa vykonali v obsahoch vzdelávania na úrovni národného kurikula. V kapitole je zdôraznené, že aj keď v Maďarsku v uvedenom období vykonali veľa pre zmenu kvality a charakteru vzdelávacích procesov v školách, v poslednom období dochádza k politickým rozhodnutiam, ktoré nie sú v zhode s globálnymi trendmi v oblasti vzdelávania. Čo sa podarilo politicky i organizačne stabilizovať, to sú tri kurikulárne úrovne a to národná úroveň, ktorá predstavuje rámcové kurikulum, kurikulum strednej (regionálnej) úrovne a kurikulum nižšej úrovne, teda školské kurikulum.

Tretiu kapitolu napísali autorky z Poľska Kinga Kuszak, Katarzyna Sadowska, Natalia Klysz-Sokalska a Agnieszka Bojarczuk-Tüncér. Táto kapitola dôkladnejšie ozrejmúje reformné kroky v Poľsku, ktorých zámerom bolo, aby sa vytvárali podmienky na prípravu mladej generácie na nové úlohy, možnosti a trh práce 21. storočia. V období vstupu do Európskej únie, kedy krajina prechádzala veľkou transformáciou spoločnosti, politického systému i ekonomiky sa politické vedenie usilovalo o rýchlu reformu vzdelávania. V kapitole je podrobne rozpracovaný priebeh týchto a ďalších reformných úsilí v ich troch charakteristických fázach. Na záver autorky pripomínajú, že v Poľsku je stále priestor na to, aby sa tvorili moderné školy, v ktorých budú žiaci pripravovaní na kompetencie, ktoré sa od nich vyžadujú v 21. storočí.

Štvrtá kapitola bola napísaná Tomášom Janíkom, Karolínou Dundálkovou a Jánom Tupým. Zaoberá sa zmenami v kurikulárnej politike a kurikule v Českej republike. Hlbšie sa v nej analyzuje a interpretuje reforma vzdelávania v štyroch jej fázach prebiehajúcich po Nežnej revolúcii v roku 1989. Ťažiskom prvej etapy reformy vzdelávania bola dekonštrukcia a stabilizácia (v rokoch 1990-1998), ktorej zámerom bola idea slobody vo vzdelávaní. Druhá etapa spätá s rekonštrukciou sa vyznačovala rozvíjaním a zavedením národného vzdelávacieho systému a špecifických učebných osnov. V tretej etape, ktorá sa realizovala v rokoch 2006-2013, bola cieľom implementácia a revízia reformy vzdelávania. Posledná etapa prebiehajúca od roku 2013 zmenila svoju orientáciu z koncentrácie na reformu kurikula smerom na úsilie o zmiernenie nerovností vo vzdelávaní.

Piata kapitola patrí autorom Štefanovi Porubskému, Beate Kosovej a Petre Fridrichovej. Vykresľuje priebeh vývoja vzdelávacieho systému v Slovenskej republike po roku 1989 v štyroch fázach transformačného procesu školského vzdelávania a taktiež špecifikujú aktuálne zmeny vo vzdelávaní. V kapitole viackrát vyznieva myšlienka, že Slovenská republika ešte na pomerne podstatnú a radikálnu reformu školského vzdelávania stále čaká.

Poslednú šiestu kapitolu napísali Tomáš Janík, Štefan Porubský, Magdolna Chrappán a Kinga Kuszak. Táto kapitola predstavuje komplexný prehľad najdôležitejších pohľadov, informácií na zmeny kurikula v krajinách Vyšehradskej štvorky v 30 ročnom období po páde komunistického režimu s rôznymi paradigmami a závermi, ktoré vychádzajú zo skúmania tejto problematiky.

Kniha poskytuje čitateľovi komplexný a kritický pohľad na problematiku kurikulárnych reforiem v krajinách Vyšehradskej štvorky. Hľadá prieniky v zámeroch a procesoch týkajúcich

sa kurikulárnych reforiem v jednotlivých krajinách a tým sa pokúša vytvoriť akúsi kurikulárnu charakteristiku regiónu v jeho historickom, kultúrnom a politickom kontexte. Takto vznikla komplexná a v podstate jedinečná publikácia svojho druhu. Je to veľmi významný zdroj informácií v danej téme a posúva chápanie tejto témy na oveľa vyšší stupeň a predstavuje možnosť pre chápanie témy v nových súvislostiach a to aj pre čitateľov, ktorí nie sú veľmi oboznámení so špecifikami tzv. postkomunistických krajín tohto regiónu Európy.

Na záver by sme chceli dodať, že recenzovaná publikácia je skvelým, veľmi prínosným a hodnotným materiálom pre odbornú verejnosť skúmajúcu danú problematiku kurikulárnych reforiem a zmien v školskom vzdelávaní. Taktiež je vhodným zdrojom pre terciárne vzdelávanie a národný a medzinárodný výskum v danej oblasti. Poskytuje množstvo relevantných a dôležitých východísk a skutočností týkajúcich sa reformných zmien vo vzdelávaní na nadnárodnej úrovni so zreteľom na krajiny Vyšehradskej štvorky. Publikácia ponúka nové možnosti ako nazerať na samotné kurikulum a kurikulárnu politiku štátov Vyšehradskej štvorky. Otvára priestor pre širokú spoločenskú diskusiu o tejto téme v intenciách potenciálneho vývoja kurikulárnej politiky. Preto ju odporúčame odborníkom v tejto téme, výskumníkom, študentom či laikom zaujímajúcim sa o danú tému a rozšírenie obzorov v nej. Odporučili by sme ju všetkým, ktorí o danej téme chcú premýšľať komplexnejšie, ktorí potrebujú rozšíriť svoje vedomosti v tejto problematike a chcú sa na proces zmien vo vzdelávaní v krajinách Vyšehradskej štvorky pozerat' objektívnejšie a optikou hľadania súvislostí a nových možností pre vzdelávanie v daných krajinách.

Mgr. Nikola Barčíková

Autorka pôsobí ako interná doktorandka na Katedre elementárnej a predškolskej pedagogiky na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje problematike inovatívnej výučby a inovatívnym učiteľom na prvom stupni ZŠ ako potenciálu systémovej reformy školského vzdelávania.